

בעזרת השם יתברך

וועד העירוב

153 - 4 עמודים

משיעורי הרא"ל ר' עובדיה יוסף שליט"א

...דאין רשות הרבים אלא רק
אם עוברים בו ששים רבוא,
ואין מקום מצוי כזה... מכוניות
שיש בו ס' ריבוא אנשים לא
הוי רשות הרבים דבעינן ס'
ריבוא הולכים כדגלי מדבר...,
התפללנו בבית הכנסת שערי
ציון (פלעטבוש)... השבתי
שיש לעשות עירוב וזה מצוה
ובאו כמה קיצונים...אך ברוך
ה' לא פגשו אותי..."

זה השער לה' צדיקים יבואו בו

ספר

משיעורי מרן הראש"ל
רבינו עובדיה יוסף שליט"א

סיכום שיעוריו של

מרן הראש"ל הגאון רבינו עובדיה יוסף שליט"א
שנאמרו במוצאי שבת בבית הכנסת "תפארת ירושלים"
לעדת היזדים, ירושלים

שיעורי שנה רביעית

שיעורים קנה - ר

מפרשת בלק תמוז תשנ"ח

עד פרשת בלק תמוז תשנ"ט

סדר חדש, עם הקדמה ומפתחות

ומפתח מפורט לפי ערכים

נכתב ונערך בס"ד ע"י צוות אברכים

חשון תש"ס

פה עיה"ק ירושלים תובב"א

והותר במקום צורך גדול, שהרי הגוי יכול להענישו בלא משפט.

כשהיינו בכרזיל, שאלו אותי, שם קשה למצוא שעושים כרית בשבת, כי רובן יולדות שם בניתוח קיסרי, כי אין לרופאים די סבלנות להמתין לצירי הלירה, והן מנתחים אותה בין אם יש צירי לידה לאשה, ובין אם לאו, והיולדת כניתוח ולדה נחשב כיוצא דופן, ואם נולד בשבת אינו נימול בשבת, שאין מצות המילה שלו דוחה שבת.

ואצלנו ב"ה אין בעיה בזה כ"כ, כיון

שיש עירוב, אדם שיש לו דף ובו דרשתו

שחפץ לדרוש, מותר לתנו בכובעו דהוי

טלטול בשינוי, ומותר בטלטול

בכרמלית, כגון בכביש שיש בו פחות

משש עשרה אמה, דאין רה"ר אלא רק

אם עוברים בו ששים רבוא, ואין מקום

מצוי כזה, ואם מהבוקר עד הערב

עוברים בו ששים רבוא הוי רה"ר, ואם

עוברים בדרך מכוניות שיש בהן ששים

רבוא אנשים - לא הוי רשות הרבים

בכך, דבעינן ששים רבוא הולכים -

כדגלי במדבר, ושם לא היו מכוניות,

ולא מונים את הנמצאים במכוניות, כ"כ

בספר בית אפרים, ועוד שהמכונית

עצמה היא רה"ר, ואין רה"ר יכולה להפוך

את רה"ר לרה"ר.

ואנו דרך כלל מחמירים לא לטלטל שום

חפץ אפילו במקום שיש עירוב, ומדוע?

כיום עושים צורת הפתח, עמוד מכאן

ועמוד מכאן וחוט למעלה, ובגמ'

(עירובין ו) איתא, שאין מערבין רה"ר

בכך, אלא צריך דלתות.

ואמנם אם אין כרחובות שש עשרה אמה

חשיבי בכרמלית, ומהני בהם עירוב של

צורת הפתח. והרמ"א חולק ומתיר בזה

שעירוב מהני אף לרה"ר, ובהו"ל בארצות

אשכנז עירבו בכל מקום.

כשהיינו בכרזיל, שאלו אותי, שם קשה

למצוא שעושים כרית בשבת, כי רובן

יולדות שם בניתוח קיסרי, כי אין

לרופאים די סבלנות להמתין לצירי

הלירה, והן מנתחים אותה בין אם יש

צירי לידה לאשה, ובין אם לאו, והיולדת

כניתוח ולדה נחשב כיוצא דופן, ואם

נולד בשבת אינו נימול בשבת, שאין

מצות המילה שלו דוחה שבת.

ואם פעם נעשית מילה בשבת, כגון

שהרופא היה עסוק, ופתאום ילדה האשה

בן זכר, הוא נימול בשבת, ושאלוני, כי

הנה ביתם הוא קטן, ולא יכיל את כל

המזומנים, ובפרט שכתוב במדרשים

שאליהו הנביא צריך להשתתף בכל

הבריתות, ואליהו אומר, אני קפדן, ואם

אראה כברית אנשים מחללי שבת, אני

אקפיד עליהם, ואעפ"כ אומר לו הקב"ה

אני אמחול לכל מי שנמצא שם, ועריך

ע"י וידוי, וממילא לא יקפיד אליהו

בזה.

ושאלוני, איך יוציאו התינוק לרה"ר,

דרך רה"ר, להעבירו לבית הכנסת?

ואמרנו להם שישלחו את התינוק ע"י

משרתת גויה, וכיון שמעבירתו מרה"ר

לרה"ר דרך רה"ר, דהוי רק איסור רבנן,

וכיון דהוי מקום מצוה - הוי שבות

שבת בממדים מצוה ושרי. וע"ע

עירוב, אך יפרסמו כמודעות שלספרדים
 אסור לטלטל בשבת ע"י עירוב זה.
 והספרדים שלנו ענוים וצדיקים,
 ורואים אחד עם זקן ארוך וחושבים אם
 הוא מטלטל, איך אחמיר יותר ממנו?
 והחלו אף הספרדים לטלטל, והרב
 אליישר כמעט וחרז בו מהיתרו זה,
 משום התקלה הלזו.

ואמנם יש בזה הצלה, כי רבים מבני
אשכנז מטלטלים, כמנהגם בחו"ל, ועדיף
לעשות עירוב, כי כולם אומרים מסתמא
בירושלים יש עירוב, כמו שיש עירוב
בכל מקום, וע"כ כדי להצילם עשו
העירוב.

מקושש העצים ביום השבת, שדינו היה
לסקילה, עבירתו היתה שהוליד ארבע
אמות ברה"י, וכדאיתא בגמרא מסכת
שבת (סו.).

גם ברור האחרון יש בעיא זו, אנו
התפללנו בבית כנסת שיערי ציון שהוא
בי"ג מפואר ומחזיק אנשים רבים,
והנשים באות עם התיקים שלהן, כי זה
מודרני, וכך רגילים, ושאלוני אם לעשות
עירוב? השבתי להם שיש לעשות עירוב,
זה מצוה. ובאו כמה קיצוניים ואמרו,
אם תעשה עירוב זה יגדום תקלה, שגם
הגברים יטלטלו. ועוד הקשו, שמא יש
באו עושים רכוא, וא"כ הוי רה"י?

והשבתי להם שיש לסמוך על השיטות
שהגוסעים במכונת לא מצטרפיה

אך מרן סובר כהר"ף הרמב"ם
 והרשב"א, שאין להתיר עירוב של צורת
 הפתח אלא בכרמלית, כגון שהכביש
 אינו רחב 16 אמה, וע"כ אין אנו
 מטלטלים עתה ברחוב אפילו כשיש
 עירוב, שקיבלנו עלינו דעת מרן, ובני
 אשכנז יוצאים ביד רמ"א, ולנו אין
 להתיר עירוב שכזה, ובערב שבת אנו
 מכינים הטלית והחומש והמטפחת בבית
 הכנסת, כדי שלא לטלטל בשבת, ונחגנו
 כן שנים רבות, והרגל נעשה טבע, ואין
 בזה טורח. [יביע אומר ב, יג, ב-ב / וחלק
 ד, מז].

מתחילה לא היו מערבין ע"י צורת
 הפתח בירושלים כלל, ולפני כמאה
 ועשרים שנה, בא רבי עקיבא יוסף
 שלזינגר בעל לב העברי, ואסף בספים
 לצורך עירו, והלך אל עמיתו הרב יצחק
 פלטקא שהיה תלמידו של החתם סופר,
 וכשכא לירושלים נשא אשה ספרדיה
 וחכמה וצדקת, ושינה את כל מנהגיו
 כפי מנהג הספרדים, והרב חזה התווכח
 עם הרב שלזינגר, שלא לעשות עירוב
 בירושלים.

והלכו להרב אליישר שהיה ראשון
 לציון, כדי שיכריע ביניהם, והראש"ל
 שמע שהרב שלזינגר כוונתו להציל
 יהודים הרגילים לטלטל בשבת כמנהגם
 בחו"ל, וחפץ הרב להצילם מאיסור,
 והראש"ל הורה להם להתיר שיעשו

הוא קטן האב מצווה על מנוחת בנו, וכן על מנוחת שורו וחמורו.

ובירושלמי בתענית מסופר על חכם ושמו ר' יוחנן בן תורתא, תורתא הוא שם של שור, ומדוע נקרא האיש כך? מסופר בירושלמי, חסיד אחד היה לו שור החורש בשדהו, ואותו חסיד מפני הפסדיו הוכרח למכור שורו, ומכרו לגוי, והגוי בבואו לחרוש את שדהו כיום חול השור חרש כדרכו, אך ביום השבת השור לא חרש, ורביץ לו בין המשפתיים, ובראות הגוי כך בא והכהו, אך השור לא קם ונשאר שובת...

הגוי הבין שיש חולי לשור, והלך לחסיד-המוכר וסיפר לו הענין, וחשש שמא מכר לו שור חולה, אמר לו החסיד אין שור זה חולה, והלכו למקום רביצת השור. היהודי לחש באוזן השור, ואמר, בהיותך אצלי הייתי מצווה על שביתתך, אך עתה שהנך רבושו של הגוי, עליך לעבור גם כשבת, ומיד השור עמד על רגליו... והגוי חשש מכישוף השור, אך היהודי ביאר לו כי לחש לשור שמעתה שהוא ברשות גוי - מותר לו לעבור כשבת.

וכראות הגוי את הענין המופלא הזה, חשכ חרבה, ואמר לעצמו, שור ההולך על ארבע ואין לו שכל - הבין שיש לשמור שבת, ואני שאני גוי אך אדם עם צלם אלקים, לא אשמור שבת? והלך והתגייר, וקרא לו רבי יוחנן בן תורתא,

לששים רבוא, ולא היו רה"ר גמורה,
ואפילו אם יש בזה דין רה"ר, לדעת רמ"א
מהני עירוב, והם עדיין מתדיינים בזה,
אך במקילת דיל הוחלט לעשות כן,
ואנשי שערי ציון באו לשכנעני לחזור
כי, אך ב"ה לא פגשו אותי... [וע"ע
בדיני רה"ר בימינו בשו"ע רמ"א / ילקוט
שבת ה, קסא-קעט].

כל הוצאה מרשות לרשות, כגון מרה"י לרה"ר, או מרה"ר לרה"י, או העוקר חמק מרה"י ואחר ד' אמות מניחו גרה"ר, איסורו מן התורה. ורשות הרבים אמיתית כגון שיש ברחוב שש עשרה אמה, ועובריט בו ששים רבוא, וכו' חייבים מן התורה. [שו"ע סימן שמה].

ולכן גזרו חז"ל שלא יתקעו בשופר בדי"ה שחל כשבת, או כשחל יו"ט ראשון דסוכות בשבת, אמרו חז"ל שלא ליטול לולב בשבת, שמא יטלטלנו ד' אמות ברה"ר, כגון שילך לחכם כדי שילמדו לתקוע, או ילמדו לגענע לולב, ושמא יטלטלנו ד' אמות ברשות הרבים, ומפני חשש זה גזרו שלא יתקעו כל ישראל כשבת, ולא יגענעו כל ישראל לולב כשבת.

ומכאן נלמד חומר איסור הוצאה, יש לאדם לשמור את בניו ובנותיו מאיסור זה. והאדם מזהר על שביתתם של בניו, שאם הבן בא לחלל שבת ח"ו, אם הוא גדול הוא מצווה על שביתת עצמו, ואם